

М. Г. РУСЕВИЧ

Під Звуки Струн Першого Падолиста

(Присвячую Памяти Січових Стрільців).

„Frangas non flectes”.

„Зломиш, а не зігнеш”.

М. Г. РУСЕВИЧ

Під Звуки Струн Першого Падолиста

(Присвячую Памяти Січових Стрільців).

„Frangas non flectes”.

„Зломиш, а не зігнеш”.

З „СІЧОВОЇ” ДРУКАРНІ
2406 W. Chicago ave., Chicago, Ill.

ЗАМІСТЬ ВСТУПНОГО СЛОВА.

Не світло дня ані ночі, але світло, яке спочиває в руках Божого Провидіння і обертається на бігунах правди, є найсильнішим світлом, яке манить до себе і невидимою силою тягне в напрямі любови до рідного краю!

НАД ЗБРУЧЕМ.

На устах сміх — у серцях плач,
В голові шум чорних вій,
Впереді кат — в заді палац.

Останний стріл.....

Кріс на пробій!

За волю, за нарід, за рідний край
Боже Єдиний, Ти нам помагай!

*

На устах спів — у серцях дім,
Вянуть останки надій.

Від Дніпра гук — від Сяну грім.

Про набій — сни

Кріс на пробій,

За волю, за нарід, за рідний край
Боже Єдиний, Ти нам помагай!

*

На устах Будь — у серцях жест,
Світить промінням відвічних мрій.
Невстрашить гріб — не лячний хрест,

Набій наш — любов.....

Кріс на пробій!

За волю, за нарід, за рідний край
Боже Єдиний, Ти нам помагай!

М. Г. РУСЕВИЧ.

ПІД ЗВУКИ СТРУН Першого Падолиста

(ПРИСВЯЧУЮ ПАМ'ЯТИ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ).

„Frangas non flectes”.

„Зломиш, а не зігнеш”.

Перший Падолист. — Далека, чужа, заморська країна. Дрібненький дощик дзвонить по шибах, денедє зірветься вітер і мче пожовклим листом, денедє озветься пташка, заводячи похоронний гимн теплого літа — .. і я его вторюю звуками осіннього суму.....

Перший Падолист. Понуро склонили свої голови прекрасні квітки і плачуть над гробом свого скону, а з ними здається наче ціла природа плаче слезами падолистевої нудьги і на крилах осіннього гурагану несе свої болі-тугу у світ широкий, — на обрій далекий... а з нею плаче чогось і моя душа....

Перший Падолист! Сумерк завис над рухливими улицями. З далека несеться шум і гамір середини великого міста, а невмите небо так і нависло оловяними хмарами і немов шепче: **Перший Падолист**. . . А за ним шепчу і я скорбою душі моєї: **Перший Падолист**..... Оден більше падолист, який приходиться зустрічати мені далеко від родинних, широких подільських піль, срібною пух-паутиною вкритих золотистих стерниск, життям шумлячих гірських потічків... Оден більше падолист, який грубим покривалом суму огортає мою душу і слези із віч моїх витискає.... Оден більше падолист, який в борбі за кусок хліба насущнього, — серед гуркоту і скреготу сталевих варстатів, — заставляє мене спинити свій віддих і бодай на маленьку хвилину склонити свою голову в покорі і думкою полинути далеко, далеко аж там, — у рідну країну, там де зродився цей славний **Перший Падолист**..... Тверда заскорупніла опока вісьмох літ нараз счезає, — мов віск тає перед чер-

воним від жару залізом.. І я бачу Його — сей Перший Падоліст.... Бачу очима душі моєї... Чую і бачу Його в маєстаті цілої поваги і могутності Його! Гремлять армати, свищать скоростріли, — лунають пісні визволення.... А там з далека несеться зойк ранених... Кавказ дрижить, шумить Бескид і Сян біла піна криє. Здрігнулось українське серце і запалало огнем чести і гідности. І мов громом покотився могутчий клич: „Смерть або перемога!” із усіх усюдів широкої України. Осіннє сонце всміхається ласкаво, а на обрії волі сорок мільйонного народу гордо взноситься синьо-жовтий прапор. Ліне високо... Вється під облаками голубого неба серед золотих пожовклих стерниць, мче лучі крицевої надії. Ніжним серпанком волі обгортає широку всеукраїнську ниву, всміхається лучами веселки — і несе у світи широкий на хвилях буйного падолістового вітру веселу вістку „Воскресення Української Держави... Лікує народ!

.....

Нараз переразливий скрегіт машини. Ілюзія зчезає... — А перед моїми очима розкривається сумна дійсність. Гляджу довкруги себе і нічого більш не бачу крім одної великої руїни — чорної, страшної руїни. Теплу кров сонце висушило. Білі хрести дощі сполокали, а вітер по світі попіл порозносив. Лиш віра і дух Першого Падоліста, мов ті сироти у купці побравшись за руки блукають примарою по чорних згарищах, по тісних тюрмах, по високх Стрілецьких могилах... Це діти Першого Падоліста... Страшний, гіркий одчай!

Минають літа. Минає рік за роком. Рани поволи гояться. Могили з перелогами рівнаються, а лист стерня криє і суспільність здається — подекуди зачинає забувати про славний Перший Падоліст. Лиш не може забути Його цей, котрий перший потом своїм і кровю зросив стяг укр. державности, а відтак в нерівній борбі з дикими ордами переможений, вирвавши його із рідних пожарищ чистим як хрусталь, як кивот завіта і глибоко заховавши у своїм серцю, поніс його на далеку чорну скитальщину. Не забув Його і цей, хто сьогодні напів нагий, голодний клине свою долю у сірих ворожих тюрмах..

Не забули Його і мати-жалібниця й жінка-вдовиця й сідо-волосий дідусь і сироти-діточки. Вони там, далеко-далеко в придавленій наїздницькими ватагами родинній стороні з запертим віддыхом ловлять жадно кожду вістку

про визвольний дух Першого Падолиста і нині, в покорі склонивши свої голови, заносять горячі мольби за душі усобших татів, синів, братів своїх; за душі піонерів, які перші поклали свої буйні голови під фундамент укр. держави — перед трон Всевишнього.

Не забули про Його і вороги стрілецької ідеї і дροжать мов той осиковий лист. Дрожать перед духом Першого Падолиста, перед народним гнівом... дροжать. Дрожать і з тремтячими руками все тісніше тай сильніше стискають окупи на руках побіджених, все глибше і густійше криють темрявою чорні пожарища, все ширше і даліше запускають шпiонів — тремтять перед Першим Падолистом....

.....

Вісім літ минуло від того часу, як між нашим народом зродився той великий день свята Воскресення нашої держави. Не довгий це час, а скільки сподівань, скільки гірких розчарувань прийшлося нам пережити! Скільки кличів, скільки зазивів, — скільки теплих слів та горячих слез.. Скільки обманчивих виступів та подлих промов! — Минають дні, минають ночі. І сірою мракою криється наша свідомість.... Глядимо в зеркало свого життя і не пізнаємо самих себе.

Край наш знищений стогне тяжко під чоботом наїздника. Сини наші, мрії великої мрії, герої могучих діл, борці сильних заповітів — одні в одноманітній скитальщині, горем придавлені, виснажені до непізнання, під гуркіт сталевих коліс сьогодні нишком пісню веселих днів слави гомонять. А другі в холоді, в сирих-сірих казармах-тюрьмах, обтираючи ржу з наболілого, білого молоденького тіла потайки гимн волі шепочуть. Сідо-волосий старець молячись: „Господи возвах к’Тебi услиши нас” паде в ярмі під наїздницьким набором. Дитя-сирітка, мріючи казку про теплі дні, боса і змерзла „Христа ради” просить. — А яничари тимчасом бенкетують. Пирують і впиваються теплою людською кровю. Прапор наш болотом обкидають і „проч” женуть. Могили розкопують і костями наших Геніїв торгують. Релігію зневажають і сіють зерно незгоди між наш народ.

От в такім то стані, по вісьмох літах, я бачу цей Перший Падолист!

.....

„Народе мій!” — як се кликав колись наш великий,

незабутний Каменяр І. Франко, котрого кости сьогодні людці з під темної звізди з гроба добувають і ними для своїх особистих поррахунків воюють, щоб лиш тим збаламутити нарід. „Народе мій умучений, розбитий мов паралітик той на роздорожу!“ Народе мій хиткий, мов той човен серед розбурханих хвиль широкого океану, серед людського призириства! Народе мій, мов той вулькан серед розбурханої лявіни своєї заглади, палаючи любовію до рідної землиці! Скільки ще прийдеться нам святкувати таких Падолістів гніву і сварки, як цього року? Як довго ще буде панувати в нас такий хаос, якого немаєють навіть дикі Абісинці? Коли вже раз скінчиться у нас та темрява і непроглядна темнота, в якій тільки ревуть аноніми і людці незавидної слави? Коли ми вже раз пізнаємо свої блуди і вступимо на шлях будівництва, а не руйновання цього, що — призириючи по одній стебелинці сотками літ — ми придбали — на шлях укр. державности? Народе мій український, великий народе!”

Сім літ вже ми святкуємо цей великий день національного свята і кожного року повні розради, повні невисказаної сили на борбу за краще — майбутнє, витали ми цей день. І кожного року, мов з оживляючого жерела, ми черпали з нього лік на наші зболілі душі. І сім літ він приносив нам бальсам на нашу зневіру в свої сили; гоїв рани наші теплими лучами ліпшої долі, сив сномцем свободи в гіркім одчаю. Та цього року замість рожевої вітки солодкої надії, терновий вінець сухого розчаровання він нам приніс. Здається дух Першого Падоліста, дух, який вісім літ тому — міліони пірвав за собою у кривавий тан, ізнемігся в борбі з чорними духами споконвічних роздорів і ляг спочити. А тим часом люта хуртовина скаженої ненависти брата до брата, сина до тата реве тай лютує і несе загладу усему, що стоїть на єї дорозі... Одна безпроглядна сірість, безпросвітна темрява... Ллється пуста з порожнього.

Не гнівайся за це, мій народе, і каменем не кинь в сторону свого вірного сина. Прости мої слова, мої вискази... проети! Прости рівнож, що в дечім не погоджуюся з волею бажань деяких твоїх провідників, а устами соток тисяч моїх співбратів скитальців У. С. С., сьогодні в осьму річницю Воскресення української держави смію повстати і

заслати перед форум Твій, український народ, свій грімкий протест, проти насильства деяких розполітикованих амбітників над нашим народом, над нашою вірою, над знаменем нашої честі і слави, над нашим синьо-жовтим прапором!

Ми, котрі перші своєю кров'ю закрасили пожовклі, подільські стерниска; ми, котрі перші заткнули синьо-жовтий прапор на вежах міста Льва, а відтак в 1919 р. перенесли його несплямленим, чистим як роса за тихі води Збруча; ми, котрі сей прапор чистим як хрусталь, невинним як слеза у серцях наших заховавши, понесли на далеку чужину, на чорну скитальщину, — не позволимо на се, щоб хто небудь невинність сього прапора сплямив. Не позволимо, щоби люде, далекі від віри, мішалися в релігійні справи! Не позволимо костями геніїв наших торгували і баламутити народ! Не позволимо, не позволимо! О, ні!... Не позволимо! Вирвеш ми душу, і очи ми вирвеш, але не вирвеш любови і віри не вирвеш, бо русько-українське ми серце, прадідна віра!"... се діти-духа Першого Падоліста!

За много, за много обильних жертв ми поклали на жертвенник волі нашої любої вітчизни, щоби віддати її на поталу ворогам, на поталу бездушним колодам. За глибоко, за глибоко вкорінилась віра у серцях наших, щоб хтось смів подоптати її. І дух наш стрілецький ще не завмер! Не заржавів еше кріс! Чим душе нас стискають вороги нашої визвольної ідеї, тим душе жмемо кріс у своїх руках, бо ідея ця ворожими списами вписалася у серця наші і ніхто її не в силі затерти.....!

За шість літ буденної скитальщини і чорних злиднів ми вже досить мали часу пізнати світло правди; а пізнавши його, на шлях реального життя мусіли вступити. За шість літ волокитства по цілій кулі земській — мов ті вагаги циган — ми переконались, що укр. народ вже дозрів до своєї держави. Бо чимжеж він гірший від напів диких Абісинців! Ми переконалися з історії і пізнали це на свої власній шкірі, що як довго в час буде панувати анархія і ревіти темна п'ятьма, так довго день Першого Падоліста — не днем свята Воскресення, а днем гробу і одчаю видаватися нам буде! Весь культурний світ по всесвітній війні сьогодні на шлях розвою і будівництва звертається. А ми руйнуем! Італія руїни розкопує, кодексів шукає, мріючи про могутню римську бувшу імперію. Туреччина, взувшись в європейські холяви, пишається між культур-

ним світом, а жид ниву оре — свій рідний переліг....! А у нас, поза сльозами і криком Більш нічо не має. Чим-жеж укр. народ гірший від такого харлака жида, чи від бідолашнього Італіяна, чи хочби від цього лінюха Турка? Народе мій, народе!

Встань народе! Збудися вже раз із цього відвічного флегматичного свого сну! Глянь в зеркало свого життя; глянь в прадідну свою історію! Стрічку за стрічкою розбирай, а пізнаеш, хто ми, і чиї ми діти! Пізнаеш і зрадіеш. Бо правда живих фактів ріжнобарвною веселкою засяє перед Твоїм обличчям. Вкраситься авреолею власної свідомости. І в „рай” не полізеш, а меш орати свою ниву, милоком і медом текучий свій рідний переліг, котрий Тобі Бог як обіцяну землю дав в спадщині. Вже досить потуряти Тобі бездоцільним крикунам, вузкоглядним опортуністам. Хай безголовля цих вісьмох літ вже раз застукає до Твоїх сердець і широко розплющить твої вічі! Не своєю кровю нам впиватись, а ворожою! Не затирати слідів нашої колишньої величі, а скріпляти нам її оживляючою водою доцільних стремлень-бажань наших, будувати свою могутню державу під верховодством залізної руки наших Князів і великих Гетьманів!

Отож хай день Першого Падолиста цього року буде послідним днем для спільної Панахиди за усобших і за нас живучих! Проч з гнівом і сваркою! Проч з темрявою і мракою! Хай померкнуть лица ворогів нашого визвольного духа так як меркнуть зорі перед рожевим ранком! Хай счезнуть роздорники, як счезає роса перед лицем сонця! Хай живе всесильний січово-стрілецький дух Першого Падолиста, який відвічні кордони поломив і шоломом з Дону води напився! Хай живе і високо взнесеться емблем нашої волі: наш синьо-жовтий прапор! І хай він довго нам сяє на пострах ворогам! Хай довго живе нам сильна і могутня Українська Держава, і її правний Господар, наш Гетьман Павло, зі всім своїм славним стрілецьким — гетьманським військом!

Хай живе Перший Падолист!..

Хай живе український народ!

Хай живе Пан Гетьман!

Детройт, 15. жовтня 1926.

